

Les fonts del Dret

Formaciopolicial.cat

La Constitució i el sistema de fonts

- **Concepte d'ordenament jurídic:** L'ordenament jurídic espanyol està compost per moltes normes, algunes de les quals estan escrites i d'altres no. Quan fem referència a l'expressió "ordenament jurídic", ens estem referint al conjunt de normes (ja siguin lleis, reglaments, costums, principis, etc) que tots els poders públics i, en especial, els jutges i tribunals han de tenir en compte a l'hora d'aplicar el Dret i resoldre els litigis en casos concrets.

Eficàcia general de les normes jurídiques

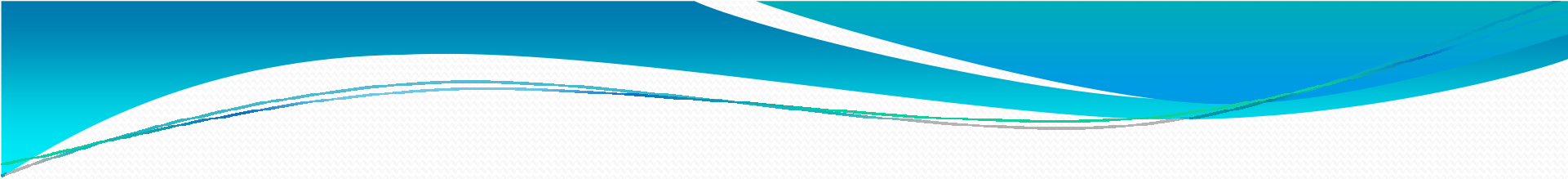
L'article 9.1 de la Constitució espanyola disposa que “els ciutadans i els poders públics resten sotmesos a la Constitució i a la resta de l'ordenament jurídic”.

Per tant, totes les normes són obligatòries i vinculen a tothom per igual.

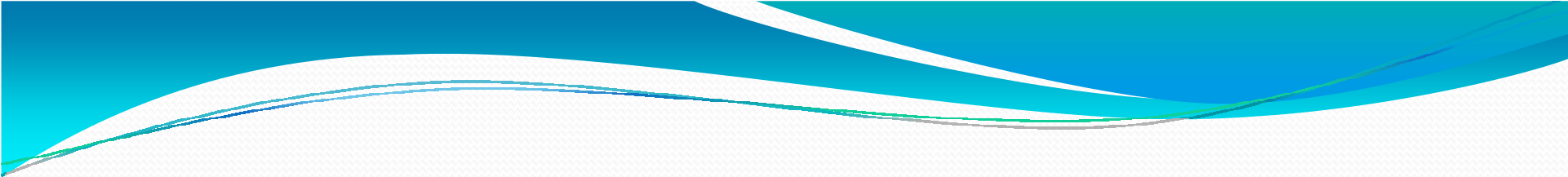
En general, quan parlem de “fonts del Dret”, podem distingir entre “font formal” i “font material”.

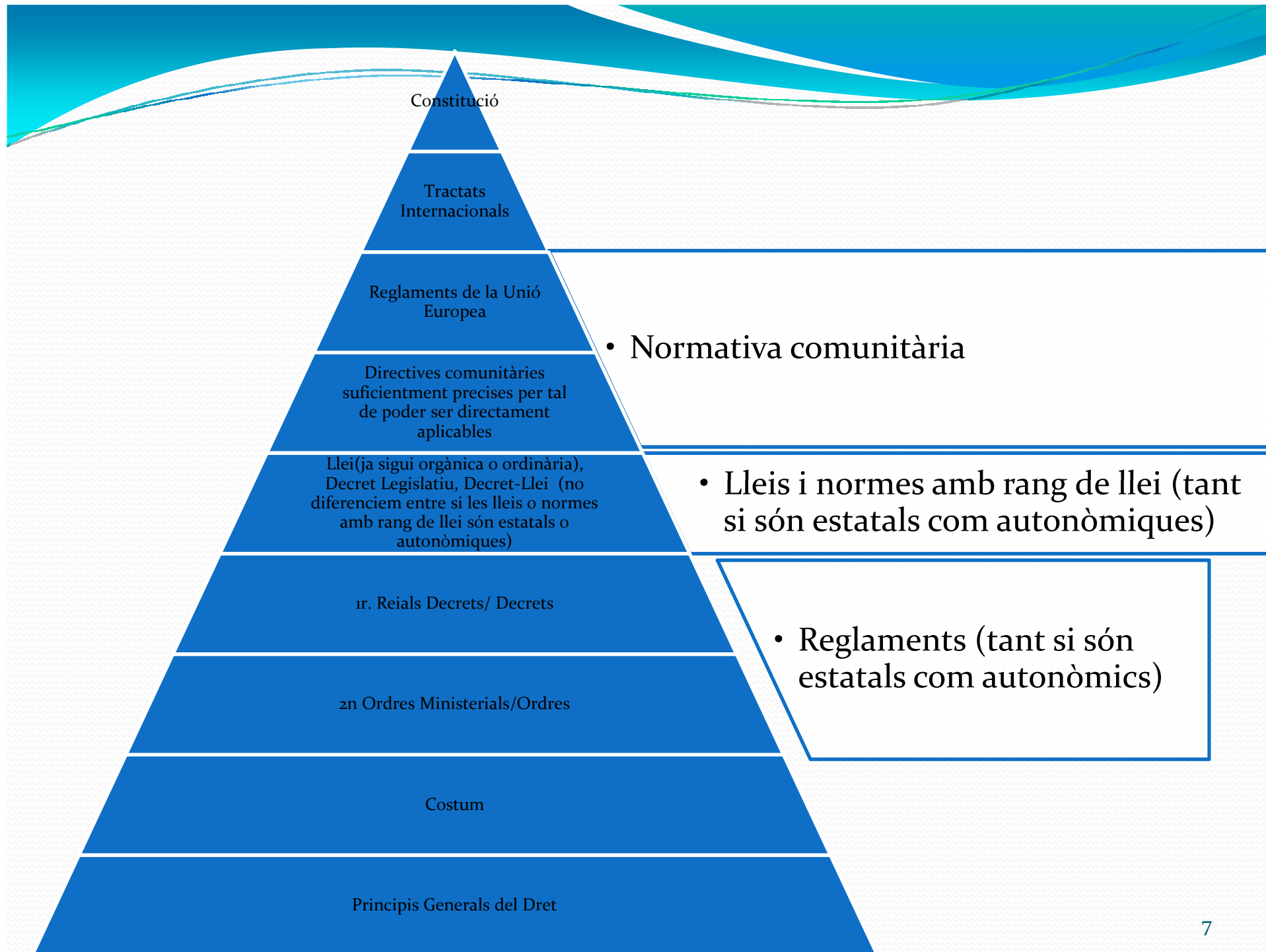
Font material i font formal

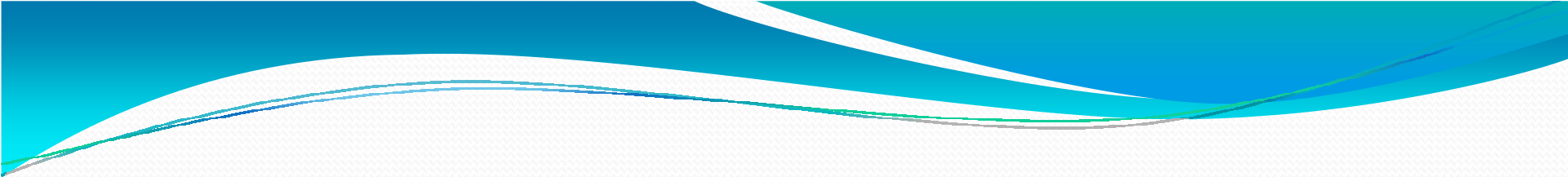
- **Font material:** fa referència a la força o el poder social amb facultat normativa creadora, és a dir, als poders públics amb potestat per elaborar normes. Per tant, per saber quina és la font material, hem de contestar la següent pregunta: qui té poder per crear regles amb valor de norma jurídica?
- **Font formal:** fa referència a la forma externa de manifestar-se el Dret positiu o el mitjà per establir la norma. Per distingir quina és la font formal, caldria que responguéssim la següent pregunta: en quina forma s'estableix la norma jurídica?

-
- La font material és el poble, que ostenta la sobirania nacional (article 1.2 de la CE) a través del poder legislatiu (representants directes del poble). El poder legislatiu de l'Estat radica a les Corts Generals (Congrés dels Diputats i Senat) i el poder legislatiu de les comunitats autònomes radica a les seves respectives assemblees legislatives (en el cas de Catalunya, el Parlament).

El poble és font material del Dret quan aquest intervé en la seva existència, com és el cas dels costums o els principis generals del Dret, que neixen de l'esperit del poble.

-
- Les fonts formals del Dret no són només la llei, el costum i els principis generals del Dret, sinó també la Constitució (que està per damunt de la resta de normes), els Tractats Internacionals (que tenen valor superior a la llei, d'acord amb l'article 96 de la CE) i el Dret Comunitari (que també té valor superior a la llei).
 - A la diapositiva següent, podem observar com quedaria esquematitzada la relació entre les diferents normes de l'ordenament jurídic, tenint en compte la relació de jerarquia que hi ha entre elles.

-
- La piràmide anterior ens permet observar quina és la posició de cada una de les fonts formals del Dret en el nostre ordenament jurídic, tenint en compte la relació de superioritat que hi ha entre les diferents normes i tenint present també els Tractats Internacionals celebrats per Espanya i la normativa comunitària (és a dir, les normes aprovades per part de les Institucions Comunitàries amb capacitat normativa, que s'han d'aplicar per part de tots els Estats membres de la Unió Europea).
 - A continuació, anirem comentant el concepte de cada font formal:

La Constitució espanyola

- Concepte formal de Constitució: és la norma suprema de l'ordenament jurídic
- Concepte material de Constitució: és la norma que regula el conjunt de drets i deures de les persones i que estableix l'organització i funcions dels diferents òrgans i poders públics de l'Estat, així com també l'organització territorial de l'Estat.
- Article 16 de la Declaració Universal de Drets Humans: “No hi ha Constitució si no hi ha una separació de poders i uns drets que estiguin garantits”.

Els Tractats Internacionals

- Els Tractats Internacionals són Pactes celebrats entre diversos Estats o entre un Estat i una Organització Internacional o entre diverses Organitzacions Internacionals. En virtut d'aquests Acords o Pactes internacionals deriven una sèrie de drets i d'obligacions per als Estats Parts.
- El Conveni de Viena sobre el Dret dels Tractats, de 23 de maig de 1969 i el Conveni de Viena sobre els Tractats celebrats entre organitzacions internacionals i Estats i entre organitzacions internacionals entre sí, de 21 de març de 1986, defineixen el Tractat Internacional com un acord internacional celebrat per escrit entre Estats, entre organitzacions internacionals i Estats, o entre organitzacions internacionals, regit pel Dret internacional, ja consti en un sol instrument públic o en diversos, qualsevol sigui la seva denominació particular.

-
- Tal i com hem vist a la piràmide relativa a l'estructura jeràrquica de les fonts del Dret, els tractats internacionals formen part del Dret i ocupen el segon lloc, just per sota de la Constitució, però cal tenir present que, per poder formar part del Dret i ser font formal cal que, després de la seva celebració, sigui ratificat i s'hagi publicat en el Butlletí Oficial de l'Estat. Per això, hi ha algun sector doctrinal que comenta que els tractats internacionals poden ser classificats com a font indirecta del Dret, ja que, un cop són aprovats, no entren en vigor directament, sinó que prèviament caldrà sempre la seva publicació interna.

Sobre el Dret comunitari:

Els Reglaments i les Directives comunitàries

- D'ençà de la incorporació d'Espanya a la Unió Europea, les Institucions comunitàries amb competències normatives elaboren i aproven diferents tipus de normes aplicables a tots els Estats Membres.
- Els Reglaments Comunitaris són normes de caràcter general, obligatoris en tots els seus elements i directament aplicables a cada Estat Membre (serien com les lleis internes).
- Les Directives comunitàries obliguen a cada Estat membre en quant al resultat a aconseguir però deixen que siguin les autoritats nacionals les que puguin triar la forma i els mitjans. Per tant, les Directives requereixen sempre que siguin desenvolupades per part de cada Estat Membre i els hi pertoca a aquests seleccionar la millor manera d'obtenir els resultats indicats a les Directrius corresponents.

El sistema de fonts del dret: regulació en el Codi Civil espanyol

- La llei que regula les fonts de l'ordenament jurídic és el Codi Civil espanyol, que a l'article 1 disposa que aquestes són la llei, el costum i els principis generals del Dret.
- El Codi civil espanyol no esmenta la Constitució però això és degut al fet que quan es va aprovar el Codi Civil, no hi havia la Constitució i en aquells moments, la llei era considerada com l'expressió de la voluntat popular i la norma més important de totes perquè emanava dels representants directes del poble.

La llei

- Com ja hem vist reiteradament, per sota de la Constitució la llei és la norma més important de totes. La llei és elaborada pels representants directes del poble: els diputats i senadors de les Corts Generals (si es tracta d'una llei estatal) i els diputats autonòmics (si es tracta d'una llei autonòmica).
- N'hi ha molts tipus de lleis però cal assenyalar que entre elles no hi ha rangs. Totes tenen el mateix rang o categoria jurídica perquè procedeixen dels representants directes del poble.
- Tal com indicàvem a l'inici, hi ha normes més importants que d'altres (això es pot visualitzar observant la piràmide sobre la jerarquia normativa) i el factor que fa que unes tinguin més rang o categoria és l'òrgan del qual procedeixen.
- Una de les conseqüències derivades d'aquesta relació de jerarquia és que les normes que tenen rang inferior mai no podran contradir o modificar les normes de rang superior. Si una norma de rang inferior contradiu una altra de rang superior, la inferior serà nul·la de ple dret (com si fos inexistent) i es podrà anul·lar expressament per tal d'evitar la seva aplicació.

Tipus de lleis

- **Lleis ordinàries:**

La majoria de les lleis són aprovades pels representants directes del poble, que són els membres del Parlament (en el cas del Parlament estatal, les Corts Generals i en el cas de les comunitats autònomes, les assemblees legislatives) per majoria simple.

• Lleis orgàniques:

Segons l'article 81.1 de la CE, “són lleis orgàniques les relatives al desenvolupament dels drets fonamentals i llibertats públiques, les que aprovin els estatuts d'autonomia i el règim electoral general i les altres previstes a la Constitució”.

Així mateix, l'apartat segon d'aquest mateix precepte legal disposa que “l'aprovació, modificació o derogació de les lleis orgàniques exigirà majoria absoluta del Congrés, en una votació final sobre el conjunt del projecte”.

-
- Per tant, cal tenir present que les lleis orgàniques són aquelles que regulen determinades matèries que la Constitució reserva expressament a ser regulades mitjançant llei orgànica, per l'especial importància de les matèries en qüestió.
 - La conseqüència principal serà que les lleis orgàniques hauran de ser aprovades, modificades o derogades sempre mitjançant la majoria absoluta del Congrés. Això vol dir que les lleis orgàniques són lleis estatals que, a l'hora de ser aprovades pel Congrés, necessitaran una majoria més àmplia que les lleis ordinàries perquè regulen matèries especialment importants i la Constitució requereix un consens polític més gran per tal de regular les matèries més rellevants.

Cal tenir present també que la Constitució deixa oberta la llista de matèries que caldrà regular per llei orgànica, de tal forma que l'article 81.1 CE s'ha de completar amb altres preceptes de la CE que especifiquen que determinades matèries requeriran llei orgànica pel que fa a la seva regulació.

Important: una llei orgànica no podrà ser modificada o derogada per una llei ordinària mai. Només poden ser modificades per lleis orgàniques posteriors.

Quadre amb les matèries que la Constitució reserva a regulació mitjançant Llei Orgànica:

- **1.- Drets Fonamentals i Llibertats Públiques:** el Tribunal Constitucional ha interpretat que es tracta dels drets inclosos a la Secció Primera del Capítol Segon del Títol Primer, atesa la literalitat de la rúbrica d'aquesta secció amb l'expressió de l'article 81.1 CE. Per tant, tots els drets reconeguts als articles 15 a 29 hauran de ser desenvolupats mitjançant Llei Orgànica.

Aquests drets són:

- a) El dret a la vida i a la integritat física i moral (art. 15 CE)
- b) El dret a la llibertat ideològica, religiosa i de culte (art. 16 CE)
- c) El dret a la llibertat i seguretat (art. 17 CE)
- d) El dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar, a la pròpia imatge, inviolabilitat del domicili i secret de les comunicacions (art. 18 CE)
- e) La llibertat de residència i circulació (art. 19 CE)
- f) La llibertat d'expressió, creació i producció literària, artística, científica i tècnica, llibertat de càtedra i llibertat d'informació (art. 20 CE)
- g) Dret de reunió i dret de manifestació (art. 21 CE)
- h) Dret d'associació (art. 22 CE)
- i) Drets de sufragi actiu i passiu (dret a participar en assumptes públics) i dret a accedir en condicions d'igualtat a les funcions i càrrecs públics (art. 23 CE)
- j) dret a la tutela judicial efectiva (art. 24 CE)
- k) principi de legalitat penal (art. 25 CE)
- l) prohibició dels tribunals d'honor i d'excepció (art. 26 CE)
- m) dret a l'educació (art. 27 CE)
- n) llibertat sindical i dret a la vaga (art. 28 CE)
- o) dret de petició (art. 29 CE)

• 2.- Les normes que aprovin els Estatuts d'Autonomia:

Els estatuts d'autonomia són normes que fixen l'estructura organitzativa de la comunitat autònoma i determinen les matèries sobre les quals aquesta assumeix la competència, tot establint els procediments a través dels quals els òrgans de la comunitat autònoma desenvoluparan la seva activitat.

Els estatuts d'autonomia estan subordinats a la Constitució i, per tant, no la poden contradir però també la complementen i, per sota de la CE, es converteixen en la norma que hi ha al cim de la piràmide normativa de la comunitat autònoma.

Així doncs, materialment, els estatuts d'autonomia són normes complementàries de la Constitució i fixen, d'acord amb la pròpia Constitució, el repartiment competencial entre l'Estat i la Comunitat Autònoma.

L'article 147.2 de la Constitució estableix quin és el contingut mínim que han de tenir els Estatuts d'Autonomia:

- a) La denominació de la Comunitat que millor correspongui a la seva identitat històrica.
- b) La delimitació del seu territori
- c) La denominació, organització i séu de les institucions autònomes pròpies
- d) Les competències assumides dins del marc establert a la Constitució i les bases per al traspàs del serveis corresponents a les mateixes

Formalment, la posició de l'Estatut d'Autonomia resta definida per la rigidesa que caracteritza aquesta norma, atès que l'article 147.3 de la CE disposa que "la reforma dels Estatuts s'ajustarà al procediment establert en els mateixos i requerirà, en tot cas, la seva aprovació per les Corts Generals mitjançant llei orgànica.

- **3.- El règim electoral general:**

Aquest incís de l'article 81.1 CE va plantejar el problema de si la reserva de Llei Orgànica afecta a tot tipus de règim electoral general o únicament, a les eleccions generals a Corts.

Aquesta qüestió va ser resolta per la STC 38/83, de 16 de maig, en la qual el Tribunal Constitucional va afirmar que "el règim electoral general està compost per les normes electorals vàlides per a la generalitat de les institucions representatives de l'Estat en el seu conjunt i en el de les Entitats territorials en què s'organitza a tenor de l'article 137 CE, salvant les excepcions que es trobin establertes a la Constitució o als Estatuts".

Per tant, arrel d'aquesta interpretació, podem concloure que la reserva de Llei Orgànica a favor del règim electoral general fa referència tant a les eleccions estatals, com a les autonòmiques i locals.

La Llei Orgànica 5/1985, de 19 de juny, de Règim Electoral General regula el mateix des de totes les perspectives jurídiques (administrativa, penal, financera...)

Finalment, i per tal d'evitar cap dubte, l'article 1 de l'esmentada llei disposa que el seu àmbit d'aplicació inclourà:

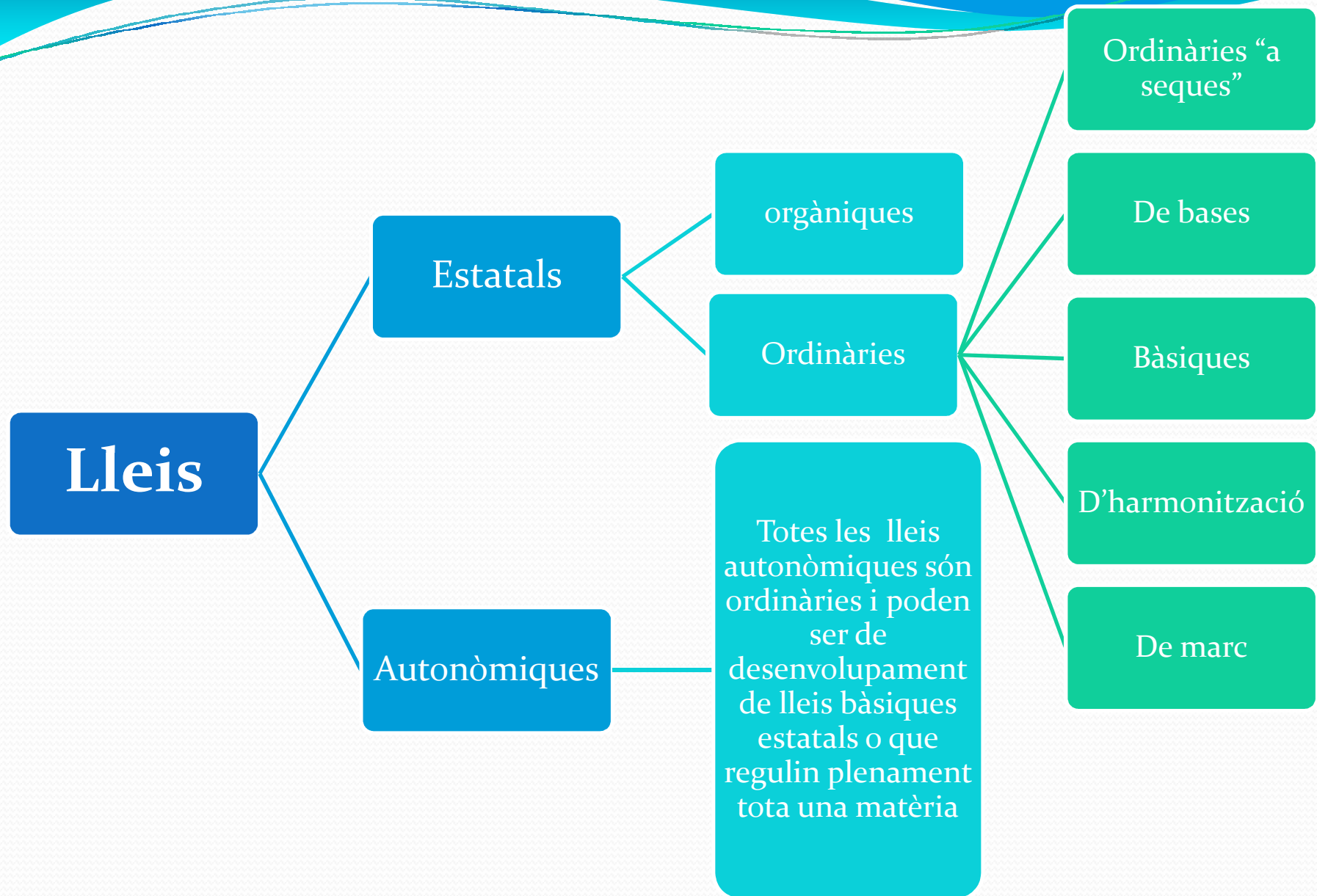
- a) Les eleccions de Diputats i Senadors a Corts Generals (...)
- b) Les eleccions dels membres de les Corporacions Locals
- c) Les eleccions dels Diputats del Parlament Europeu
- d) En els termes de la Disposició Addicional Primera, serà d'aplicació també a les eleccions de les Assamblees de les Comunitats Autònomes i tindrà caràcter supletori de la legislació autonòmica en la matèria.

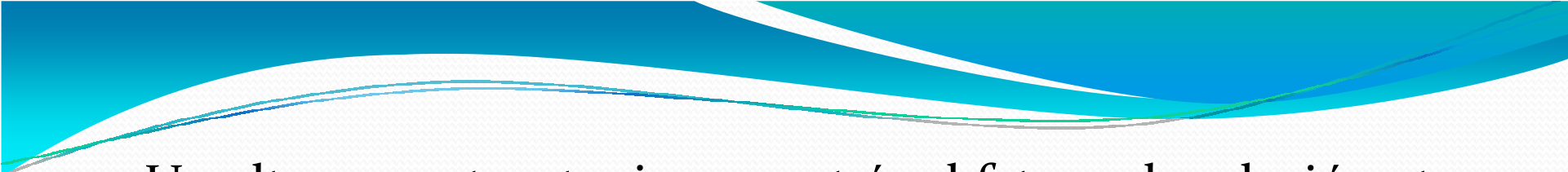
- **4.- La resta de matèries previstes a la Constitució:**

La Constitució, al llarg del seu articulat, va indicant quines matèries (aquelles que tenen especial importància) hauran de ser regulades mitjançant llei orgànica. Podem destacar com a reserves expresses més significatives de la Constitució les següents:

- 1.- Les bases de l'organització militar (art. 8.2 CE)
- 2.- El Defensor del Poble (art. 54 CE)
- 3.- L'ordre successori de la Corona (art. 57.5 CE)
- 4.- La iniciativa popular per a la presentació de proposicions de llei (art. 87.3 CE)
- 5.- La composició i competència del Consell d'Estat (art. 107 CE)
- 6.- Els estats d'alarma, excepció i setge (art. 116 CE)
- 7.- La llei orgànica del poder judicial (art. 122 CE)
- 8.- La composició, organització i funcions del Tribunal de Comptes (art. 136.4 CE)
- 9.- Els supòsits especials de constitució de les comunitats autònomes (art. 144 CE)
- 10.- El Tribunal Constitucional (art. 165 CE)

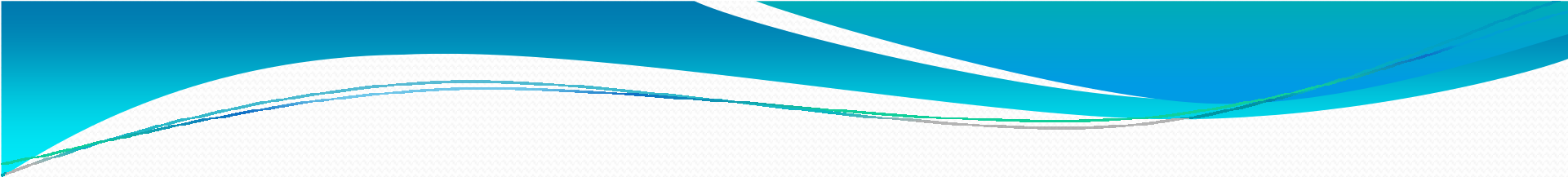
-
- Com hem vist en l'esquema anterior, les lleis poden ser estatals o autonòmiques, en funció de si són aprovades per part de les Corts Generals (Parlament estatal) o si són aprovades per part de les assemblees legislatives de les comunitats autònomes (en el cas de Catalunya, el Parlament).
 - Atès que el Parlament espanyol té dues cambres, totes les lleis estatals són aprovades primer pel Congrés i després, pel Senat. Les lleis ordinàries només requereixen majoria simple per ser aprovades a les dues cambres i les lleis orgàniques, per ser aprovades vàlidament requereixen majoria absoluta del Congrés i majoria simple en el Senat.

-
- Un altre aspecte a tenir present és el fet que la relació entre les lleis estatals i les autonòmiques és de competència i no de jerarquia. Això vol dir que ni les lleis estatals són superiors a les autonòmiques ni viceversa.
 - D'acord amb la distribució de competències entre l'Estat i les comunitats autònomes derivada de la Constitució i els estatuts d'autonomia, l'Estat té competències per aprovar lleis bàsiques sobre determinades matèries per tal de garantir la igualtat de tots els ciutadans a tot el territori espanyol i les comunitats autònomes poden assumir en els seus estatuts d'autonomia la competència per desenvolupar les lleis bàsiques que aprovi l'Estat en aquells casos en els quals l'Estat hagi de fer la regulació de la normativa bàsica (mínim comú normatiu igual a tot el territori espanyol).

- No hem de confondre les lleis bàsiques amb les lleis de bases perquè, tot i que tenen denominacions similars, fan referència a aspectes diferents.
- Les lleis bàsiques les aprova l'Estat i les comunitats autònomes que assumeixin en els seus respectius estatuts d'autonomia la competència per aprovar lleis de desenvolupament d'aquestes lleis bàsiques, podran desenvolupar paulatinament les lleis bàsiques, regulant els aspectes de detall d'una matèria.

Exemple: l'article 149.1.13 CE disposa que l'Estat té és el competent per regular les bases i coordinació de la planificació general de l'activitat econòmica.

Així, l'Estat aprova la normativa bàsica per tal de garantir la igualtat econòmica a tot el territori espanyol i les comunitats autònomes podran desenvolupar aquestes bases mitjançant l'aprovació de normativa de desenvolupament.

-
- Deixant clar el fet que la relació que hi ha entre normes estatals i normes autonòmiques és una relació de caràcter competencial, això implica que l'Estat i les comunitats autònomes hauran de respectar la competència de l'altre i l'Estat no pot regular matèries sobre les quals no sigui competent i les comunitats autònomes tampoc no podran regular matèries sobre les quals no tinguin la competència.
 - **Important!!!** En cas de conflicte entre una llei estatal i una llei autonòmica preval aquella que s'hagi fet dins del marc de distribució de competències entre Estat-comunitat autònoma derivat de la CE i l'estatut d'autonomia corresponent.

Clàusules de tancament del sistema: les clàusules de prevalença i supletorietat de l'art. 149.3 CE

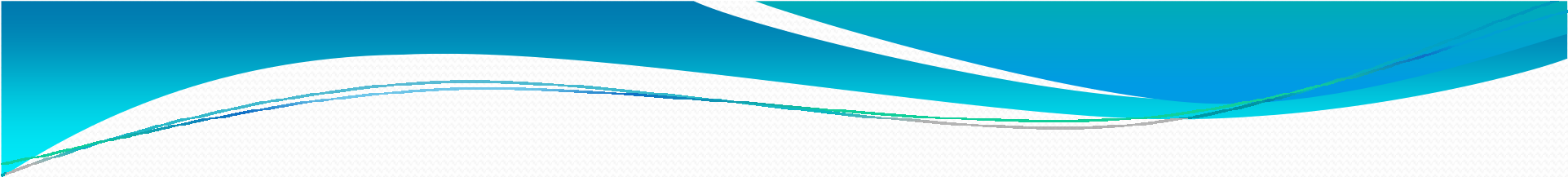
- 1.- La clàusula de prevalença

Té el seu origen en els Estats federals i l'Estat autòmic incorpora aquesta clàusula perquè es tracta d'un Estat en el qual conviuen diversos ordenaments jurídics diferenciats.

La competència sobre les matèries que no s'hagin assumit pels estatuts d'autonomia correspondrà a l'Estat, les normes del qual prevaldran, en cas de conflicte, sobre les de les comunitats autònomes en tot allò que no estigui atribuït a l'exclusiva competència d'aquestes.

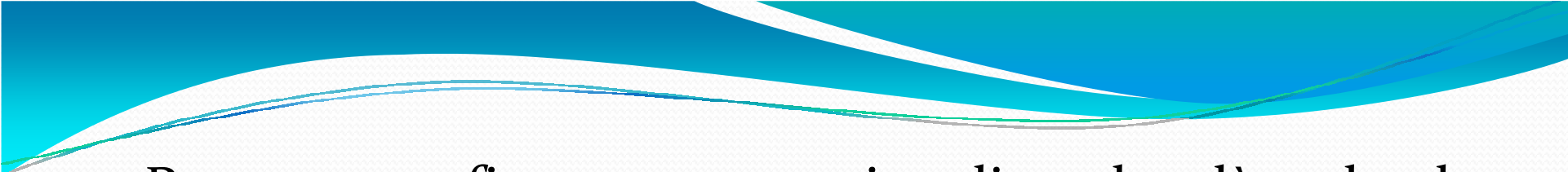
-
- Aquesta clàusula significa que, sempre que hi hagi un conflicte o una contradicció entre una llei estatal i una autonòmica, per tal de resoldre'l haurem de determinar qui és el competent per aprovar la llei. Si la competència la té l'Estat, prevaldrà la de l'Estat i si la té la comunitat autònoma, prevaldrà l'autonòmica.

Ara bé, a vegades hi ha diverses matèries que estan relacionades entre si i tant l'Estat com la comunitat autònoma poden regular la mateixa matèria, basant-se en diferents títols competencials. Aleshores, davant d'aquest conflicte i sempre que no es tracti d'una matèria reservada en exclusiva a la comunitat autònoma, la resolució del conflicte es farà fent prevaldre la llei estatal.

-
- **NOTA IMPORTANT!!!** Aquesta clàusula només s'aplicarà residualment i de forma subsidiària, és a dir, quan no sigui possible delimitar qui és el competent a través de les normes de distribució de competències. És una forma última de tancar el sistema per tal de suprimir les antinòmies perquè l'ordenament jurídic ha de ser complet, coherent i independent i l'atribut de la coherència requereix que no hi hagi redundàncies ni antinòmies.

Quan es podria aplicar aquesta clàusula i quins requisits s'haurien de donar?

- L'àmbit d'aplicació de la clàusula de prevalença és el relatiu a aquells supòsits en els quals existeixin dues normes –una estatal i una autonòmica– amb competència suficient i continguts oposats, atenent en conseqüència a l'aplicació preferent d'una d'elles.
- A l'hora de resoldre una situació o conflicte, el jutge ordinari troba dues normes que regulen el mateix supòsit de forma contradictòria. El problema és que les dues normes tenen rang de llei (es tracta d'una llei estatal i una altra autonòmica) però que són de diferents ens territorials.

-
- Per tant, a fi que es pugui aplicar la clàusula de prevalença cal que hi hagi els elements següents per tal que es doni la situació de conflicte:

- 1.- Ha d'haver-hi una competència compartida entre l'Estat i la comunitat autònoma que permet que tots dos entrin a regular la mateixa matèria.

- 2.- Les dues normes (l'estatal i l'autonòmica) han d'incidir sobre el mateix objecte i territori.

- 3.- Aquestes normes col·lideixen, és a dir, són totalment antagòniques i no es poden aplicar les dues alhora.

- 4.- Les dues normes són competencialment vàlides.

La clàusula de supletorietat: Article 149.3 in fine

- ***El dret estatal serà, en tot cas, supletori del dret de les comunitats autònomes***

Aquesta clàusula de tancament del sistema intenta promoure la plenitud de l'ordenament. És a dir, per tal d'evitar que existeixin llacunes o buits legals en els ordenaments autonòmics, es considerarà que tots aquells aspectes no regulats expressament per les comunitats autònomes i que no es poden integrar o omplir amb els principis generals del dret autonòmic i la resta de mecanismes d'autointegració, comportaran la necessitat d'aplicar el dret estatal.

Cal destacar el fet que els jutges, a l'hora d'aplicar el Dret, han de trobar sempre alguna norma –ja sigui escrita o no escrita- per tal de poder resoldre el supòsit davant del qual es troben. Si no hi ha cap norma, costum, principi, etc. autonòmic, aleshores caldrà aplicar la norma estatal de forma supletòria (en defecte de norma autonòmica).

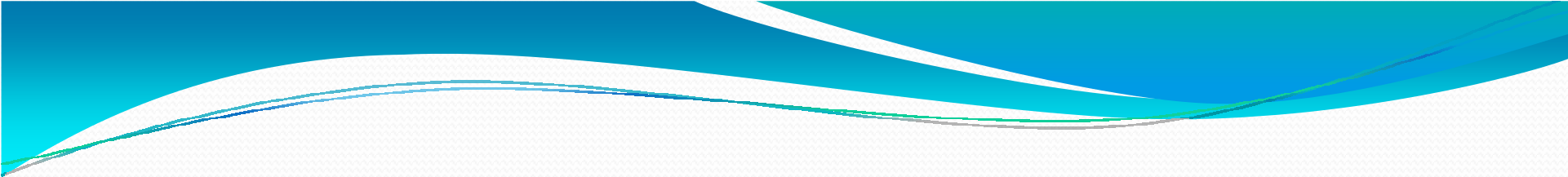
Aquesta clàusula s'aplicarà molt residualment i quan no sigui possible l'autointegració. Aquesta aplicació de la norma estatal en defecte de norma autonòmica es denomina “heterointegració” (perquè s'integra la llacuna o el buit legal amb l'aplicació d'una llei de l'ordenament estatal i no del propi ordenament autonòmic).

L'article 150 de la Constitució

- Les lleis de marc
- Les lleis orgàniques de transferència de competències
- Les lleis orgàniques de delegació de competències
- Les lleis d'harmonització

Les lleis de marc: article 150.1 CE

Les Corts Generals, en matèries de competència estatal, podran atribuir, a totes o a algunes de les comunitats autònomes, la facultat de dictar, per a si mateixes, normes legislatives dins el marc dels principis, bases i directrius fixades per la llei estatal.

D'acord amb el principi de competència, l'Estat té competències per regular determinades matèries, tot aprovant lleis aplicables a tot l'Estat espanyol. Algunes d'aquestes competències són exclusives (per tant, només podran ser regulades per l'Estat), però d'altres no les té reservada de forma exclusiva i per tant, podrien ser regulades per les comunitats autònomes.

En aquest darrer cas, a vegades l'Estat pot decidir si regula una matèria que no tingui reservada de forma exclusiva ell sol o si, només estableix uns aspectes bàsics i permet que siguin les comunitats autònomes les que desenvolupin aquest principis bàsics.

Es tracta, doncs, de normes que aprova l'Estat establint un marc (uns principis, bases i directrius) dins del qual les Comunitats autònomes podran regular la matèria en qüestió, però sempre respectant aquests límits (el marc) aprovats per l'Estat.

Cal tenir present que el nom de llei marc és el que li donem a la llei de l'Estat.

Les Lleis Orgàniques de Transferència i Delegació de competències: transferir i/o delegar

- Una altra tècnica d'ampliació de les competències estatutàries de les comunitats autònomes és mitjançant l'aprovació per part de l'Estat de Lleis Orgàniques de Transferència de competències.
- L'article 150.2 de la CE disposa que “l'Estat podrà transferir o delegar en les comunitats autònomes, mitjançant Llei Orgànica, facultats corresponents a matèria de titularitat estatal que per la seva pròpia naturalesa, siguin susceptibles de transferència o delegació. (...)”. Aquest precepte constitucional contempla la possibilitat que l'Estat transfereixi la seva titularitat competencial sobre una determinada matèria a una Comunitat Autònoma, de tal forma que, des del moment de la transferència, l'Estat ja deixarà de ser el competent definitivament i la Comunitat Autònoma en qüestió haurà assumit una nova competència per via extraestatutària.
- Cal destacar que l'Estat té dues opcions, d'acord amb aquest precepte constitucional: transferir o bé, delegar. “Transferir” implica traspasar la titularitat a un altre, mentre que “delegar” significa que l'Estat continua essent el competent però delega en la Comunitat Autònoma per poder fer determinades funcions, de tal forma que el titular continua essent l'Estat, que podrà revocar la delegació en qualsevol moment i, a més, podrà controlar allò que faci la Comunitat Autònoma. Tot i la importància d'aquesta diferència conceptual, cal tenir present, però, que, en la pràctica, quan s'han aprovat aquest tipus de lleis, han rebut la denominació formal de “Llei Orgànica de Transferència i Delegació de Competències” (quan es tractava de lleis de transferència) i, per tant, el legislador no té en compte aquestes diferències conceptuais, tot denominant de la mateixa manera totes les qüestions.

Les lleis d'harmonització

- D'acord amb l'article 150.3 CE, "l'Estat podrà dictar lleis que estableixin els principis necessaris per tal d'harmonitzar les disposicions normatives de les Comunitats Autònomes, fins i tot en el cas de matèries atribuïdes a la competència d'aquestes, quan així ho exigeixi l'interès general. Correspon a les Corts Generals, per majoria absoluta de cada Cambra, l'apreciació d'aquesta necessitat".

- Diverses qüestions hem de comentar al respecte:

En primer lloc, no podem oblidar que la relació entre Estat i Comunitats Autònomes és de caràcter competencial. Per tant, en principi cap dels dos no pot interferir o intervenir en competències que siguin de l'altre. No obstant això, la Constitució habilita expressament a l'Estat per "armonitzar" la competència normativa autonòmica mitjançant l'aprovació de lleis pròpies (de l'Estat) a fi de garantir l'interès general. Això comporta una excepció al principi ordinari de separació dels ordres de fonts respectives (fonts estatals i autonòmiques i de respecte al principi de competència) i només podrem acudir a l'aplicació d'aquest precepte de forma molt excepcional i residual i quan existeixen raons d'interès general que justifiquin l'adopció d'aquesta mesura.

La Constitució, a fi d'evitar abusos per part de l'Estat que podrien acabar buidant de contingut les competències autonòmiques, estableix com a requisit que les dues cambres de les Corts Generals apreciïn per majoria absoluta aquesta necessitat d'aprovar una llei d'harmonització.

Important!!! El que requereix majoria absoluta és l'apreciació de les dues cambres de les Corts Generals de la necessitat d'aprovar una llei d'harmonització, però no la llei d'harmonització. Aquesta s'aprova per majoria simple

Les normes amb rang de llei: els Decret- lleis i els Decrets Legislatius

- En principi, el poder legislatiu ordinari (el parlament estatal o autonòmic) és l'encarregat d'aprovar les lleis. Ara bé, hi ha algunes normes que també tenen rang de llei (i per tant, a la piràmide normativa es troben en el mateix esglaó que les lleis aprovades legítimament pel parlament) però en realitat no són normes aprovades pel poder legislatiu, sinó que les ha elaborat el Govern. Es considera que això ha de ser una excepció, ja que, segons el principi de separació de poders qui ha de fer les lleis és el poder legislatiu i no pas el Govern, però ara veurem en quins casos les normes que aprova el Govern tenen rang de llei.

Els Decret-Lleis: art. 86 CE

Article 86 CE:

1.- En cas d'extraordinària i urgent necessitat, el Govern podrà dictar disposicions legislatives provisionals que adoptaran la forma de Decrets-Lleis i que no podran afectar l'ordenament de les institucions bàsiques de l'Estat, els drets, deures i llibertats regulats en el Títol primer, el règim de les comunitats autònoms ni el dret electoral general.

Trets principals dels Decret-Lleis

1. Extraordinària i urgent necessitat

2.- Provisionalitat

3. No poden afectar determinades matèries

4. Cal que el Congrés convalidi aquesta norma en el termini màxim de trenta dies des de la promulgació del Decret-Llei

Anàlisi dels requisits dels Decret-Lleis:

- El supòsit de fet que habilita al Govern per poder dictar un Decret-Llei (una norma que tindrà rang de llei) és que hi hagi una situació d'extraordinària i urgent necessitat. La idea és que l'urgència impedeix que ho faci el parlament pel procediment legislatiu habitual (ja que és un procediment més lent que no pot atendre les situacions de fet que calgui regular amb urgència i celeritat). No obstant això, el Tribunal Constitucional considera que “la necessitat justificadora dels Decrets-Lleis no es pot entendre com una necessitat absoluta, sinó com una necessitat relativa respecte de situacions concretes dels objectius governamentals que, per raons difícils de preveure, requereixen una acció normativa immediata en un termini més breu que el requerit per la via normal o pel procediment d'urgència per a la tramitació parlamentària de les lleis” (STC 6/1983).

Abast de la potestat normativa dels Decret-Lleis:

- La Constitució disposa les matèries que no podran ser objecte de regulació per part dels Decret-Lleis.

En primer lloc, no podran afectar l'ordenament de les institucions bàsiques de l'Estat. Considera la doctrina que aquí cal incloure tant les institucions estatals, com les autonòmiques i les locals.

A més, tampoc no podran afectar els drets, deures i llibertats dels ciutadans regulats en el Títol I. Això significa que per Decret-Llei no es pot regular el règim general dels drets, deures i llibertats del Títol I ni es pot anar contra el contingut o elements essencials d'alguns d'aquests drets (STC 111/1983).

La Constitució també veda la possibilitat que el D-L reguli matèria pròpia de l'Estatut d'Autonomia o que faci una ampliació o harmonització extraestatutària de les competències autonòmiques.

Tampoc no podrà regular un D-L el règim electoral general.

Necessitat de convalidació per part del Congrés dels Diputats:

- No oblidem que són disposicions legislatives provisionals.
- Article 86.2 CE:

Els Decrets-lleis hauran de ser sotmesos immediatament a debat i votació de totalitat al Congrés dels Diputats, que haurà de ser convocat a aquest efecte si no estigués ja reunit, en el termini dels trenta dies següents a la seva promulgació. El Congrés haurà de pronunciar-se expressament, dins d'aquest termini, sobre la seva convalidació o derogació, i a tal efecte el Reglament establirà un procediment especial i sumari.

- Cal aclarir diversos aspectes:

En primer lloc, el Decret-Llei té vigència immediata des de la seva publicació, però és objecte posteriorment d'un control per part del Congrés, control que és necessari per tal que la norma passi a integrar l'ordenament jurídic de forma permanent. En aquest sentit, cal tenir present que en principi és una norma provisional que s'ha aprovat pel Govern per raons d'urgència, però un cop promulgat aquest D-L, caldrà que en el Congrés (només a la cambra del Congrés) hi hagi immediatament un debat i votació de totalitat en un termini màxim de trenta dies des de la seva promulgació.

Si el Congrés no estigués reunit, caldrà convocar-lo en el termini màxim de trenta dies a aquest efecte i si estigués dissol o hagués finalitzat el seu mandat, serà la Diputació Permanent qui exerceixi aquesta funció de control (art. 78.2 CE).

En segon lloc, el D-L haurà de ser convalidat o derogat per part del Congrés i la seva decisió recaurà sobre la totalitat de la norma, no essent possible la modificació del mateix.

En cas de convalidació, la norma segueix en vigor com a D-L, sense la nota de provisionalitat, però sense que per això es converteixi en llei (simplement serà una norma amb rang de llei, un D-L).

En cas de derogació, la mateixa tindrà efectes *ex nunc*, la qual cosa vol dir que els efectes produïts durant la vigència de la norma seran plenament vàlids però a partir de la derogació, aquesta perderà eficàcia.

Així mateix, durant el termini de trenta dies, "les Corts podran tramitar-los com a projectes de llei pel procediment legislatiu (art. 86.3 CE).

La legislació delegada: els Decrets Legislatius

- Els Decrets Legislatius són les normes amb rang de llei dictades pel Govern en virtut d'una autorització expressa de les Corts Generals. Cal sempre que les Corts deleguin expressament en el Govern per tal que aquest aprovi aquestes normes.
- La denominació de “Decrets Legislatius” l'estableix la CE a l'article 85, que disposa que “les disposicions del Govern que continguin legislació delegada rebran el títol de Decrets Legislatius.

-
- N'hi ha dos tipus de Decrets Legislatius:
 - Textos Refosos
 - Textos Articulat

Important! En tots dos casos cal sempre que primer les Corts Generals aprovin una llei autoritzant al Govern perquè aquest faci el Decret Legislatiu. La delegació ha de fer-se de forma expressa i la forma de la delegació varia en funció del tipus de Decret Legislatiu de què es tracti. En el cas dels Textos Refosos, la delegació s'ha de fer mitjançant una llei ordinària i en el cas dels Textos Articulats, la delegació es fa a través d'una llei de bases.

Llei de delegació

Resultat de la delegació

Llei de
Bases

- Text Articulat

Llei
ordinària

- Text Refós

Què són els Textos Articulats?

- Els Textos Articulats són normes de nova creació que cal redactar, però que, degut a la seva complexitat tècnica o dificultat, les Corts Generals consideren preferible que siguin redactades pel Govern i decideixen delegar en ell. En principi, ho haurien de fer les Corts Generals perquè són elles les competents per aprovar les lleis però aquestes deleguen en el Govern perquè ho faci ell.
- Es denominen “Textos Articulats” perquè innoven l’ordenament jurídic, tot establint unes normes de nova redacció (nous articles).

Què són les lleis de bases?

- Per poder delegar en el Govern, ja hem vist que les Corts Generals han d'aprovar una llei expressament autoritzant al Govern perquè aprovi un Text Articulat i delegant en ell aquestes funcions.
- Quan les Corts Generals deleguen en el Govern perquè aquest faci un Text Articulat, aproven una llei de bases, mitjançant la qual indiquen al Govern quina matèria cal regular, l'abast de la regulació i el termini per fer-ho.
- Les lleis de bases estan regulades a l'article 82 CE i només poden ser aprovades pel Ple de les Cambres. És a dir, no poden ser aprovades per les Comissions Legislatives Permanents, segons l'art. 75.2 CE.
- Es denominen “lleis de bases” perquè estableixen uns principis en les quals el Govern s'haurà de basar a l'hora de fer la regulació del Text Articulat. Com que els Textos Articulats innoven l'ordenament jurídic, les Corts Generals delimiten la facultat normativa delegada, tot establint unes bases que caldrà que el Govern respecti.

Què són els Textos Refosos?

- Si les Corts Generals volen delegar en el Govern per fer una norma amb rang de llei (Decret Legislatiu), tenen dues opcions:
 - 1.- Aprovar una Llei de Bases per autoritzar al Govern per fer un Text Articulat.
 - 2.- Aprovar una Llei ordinària per autoritzar al Govern per fer un Text Refós.

Si les Corts Generals volen que el Govern faci una nova norma, li autoritzen per fer un Text Articulat. Ara bé, en ocasions hi ha una sola matèria que està regulada a diverses normes, de tal forma que és complicat trobar en cada cas la norma aplicable. En aquest cas, les Corts Generals autoritzen al Govern per fer un Text Refós (és a dir, per agafar totes les normes que ja existeixen i unificar-les totes en un sol text).

Com que en aquest darrer cas, el Govern no redactarà noves normes, la delegació que fan les Corts la duen a terme mitjançant una llei ordinària (no cal una llei de Bases perquè no cal aprovar unes normes mínimes en les quals s'hagi de basar el Govern, ja que aquest es limita a unir normes ja existents).

Per tant, els Textos Refosos són normes amb rang de llei que aprova el Govern (com a resultat d'una delegació prèvia de les Corts Generals) mitjançant les quals refon diversos textos legals preexistents en un de sol. Les Corts Generals hauran d'indicar al Govern si només li autoritzen per fer la refosa dels textos legals o si també li autoritzen per regularitzar, aclarir o harmonitzar aquests textos legals, és a dir, per eliminar les redundàncies que hi hagi o aclarir les contradiccions, etc.

Cal tenir present que els Textos Refosos no innoven l'ordenament jurídic, ja que el Govern únicament refon en un sol Text diverses normes que regulen una mateixa matèria.

Sobre les lleis de delegació

- El resultat de la delegació sempre és el Decret Legislatiu en qüestió que s'aprovarà per part del Govern.
- Cal tenir present que les lleis de delegació, tant si són de bases com si són ordinàries han de reunir els requisits següents:
 - 1.- Habilitar expressament al govern per fer el Decret Legislatiu sense permetre la subdelegació.
 - 2.- Cal que la delegació es faci expressament (no es pot entendre mai concedida de forma implícita) i per a matèria concreta.
 - 3.- S'ha de fixar un termini, sense que sigui possible la delegació per temps indeterminat.
 - 4.- La delegació es farà per un sol acte, de tal forma que l'habilitació s'esgota per l'ús que d'ella faci el govern mitjançant la corresponent publicació del Decret Legislatiu.
 - 5.- Les lleis de bases, a més, hauran de contenir la delimitació precisa de l'objecte i abast de la delegació legislativa, així com els principis i criteris que cal seguir en el seu exercici.
 - 6.- Les lleis ordinàries per autoritzar la refosa de textos legals hauran d'especificar si aquesta autorització se circumscriu a la mera formulació d'un text únic o si inclou la de regularitzar, aclarir o harmonitzar diversos textos legals en un de sol. Això vol dir que caldrà especificar.
 - 7.- Les lleis de bases no podran autoritzar ni la modificació de la pròpia llei de bases ni facultar per dictar normes de caràcter retroactiu.
 - 8.- Les lleis de delegació podran contenir fòrmules addicionals de control, sense perjudici del control per part del Tribunal Constitucional i pels Tribunals de Justícia.

El control parlamentari dels Decrets Legislatius

- Si en el termini d'un mes des de la publicació del Decret Legislatiu cap Diputat o Grup Parlamentari formula objeccions, s'entén que l'ús de la delegació fet pel Govern és correcte.
- Si es formula alguna objecció, la qüestió passa a la Comissió corresponent, la qual haurà d'emetre un Dictamen en el termini que s'assenyali.
- El Dictamen haurà de ser debatut en el Ple d'acord amb les normes de procediment legislatiu.
- Els efectes jurídics seran els previstos en la llei de delegació

Control jurisdiccional dels Decrets Legislatius

- Correspon al Tribunal Constitucional el control de la constitucionalitat de les lleis i disposicions normatives amb força de llei (art. 161.1.a CE). Per tant, és el Tribunal Constitucional el competent per controlar els Decrets Legislatius des del punt de vista constitucional.
- D'altra banda, els tribunals ordinaris poden controlar els excessos *ultra vires* dels Decrets Legislatius, és a dir, poden verificar si el Decret Legislatiu ha anat més enllà de la delegació concedida.
- Els preceptes no emparats per la delegació no tenen força de llei (art. 1.1 LJCA i STC 47/1984).

Sobre les lleis autonòmiques

- El model territorial de l'Estat espanyol definit a la Constitució és el d'un Estat compost d'autonomies.
- Aquesta estructura territorial fa que les Corts Generals no siguin les úniques competents per aprovar les lleis, ja que també els parlaments autonòmics tindran competències per aprovar les lleis pròpies de les comunitats autònomes dins del seu respectiu àmbit territorial.
- El límit que tenen els parlaments per aprovar lleis és el del respecte als límits competencials.
- La llei autonòmica també és expressió de la voluntat popular i presenta el mateix valor que la llei estatal.
- La llei autonòmica també ha de respectar la Constitució espanyola i per tant, també és susceptible de control jurisdiccional per part del Tribunal Constitucional.

Algunes particularitats de les lleis autonòmiques respecte de les lleis estatals

- El procediment per elaborar la llei autonòmica és el previst en el corresponent Estatut d'Autonomia i en el Reglament regulador de l'assemblea legislativa corresponent.
- Les facultats de sanció i promulgació s'exerceixen pel President de la Comunitat Autònoma en nom del Rei.
- La publicació es realitza tant en el BOE com en el Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma corresponent.
- L'entrada en vigor se sol establir en relació amb el moment de la publicació en el Butlletí Oficial de la Comunitat.
- La impugnació per part del Govern central d'una llei autonòmica davant del Tribunal Constitucional produeix la suspensió de la mateixa, suspensió que el TC haurà de ratificar o aixecar en un termini no superior a cinc mesos (art. 161.2 CE).
- Les lleis de les comunitats autònomes només produeixen efectes dins del territori de la comunitat autònoma respectiva i les CCAA només poden exercir potestats legislatives sobre matèries respecte de les quals tinguin assumida la competència.

Els Reglaments

- Els reglaments són normes de caràcter general aprovades pel Govern i sempre han de respectar les normes de rang superior.
- Per tant, els reglaments que contradiuen lleis són nuls de ple dret.
- N'hi ha diferents tipus de reglaments.
- Entre reglaments també hi ha rangs, de tal forma que uns són superiors a d'altres en funció de l'òrgan que els hagi aprovat.
- En el Govern hi ha una relació de jerarquia entre els diferents òrgans i això també afecta a la força de les normes que emanen d'aquests òrgans.

Decrets i Ordres

- N'hi ha diferents tipus de reglaments.
- Els reglaments que aprova el President del Govern o el Consell de Ministres es denominen “Decrets”.
- Si són estatals (aprovats pel President del Govern espanyol o pel Consell de Ministres de l'Estat), afegim el mot “Reial” al davant i, per tant, són “Reials Decrets”.
- Si són autonòmics, es denominen “Decrets” (sense el mot “Reial”).
- Els ministres també tenen potestats reglamentàries. Dins de cada Ministeri, els ministres poden aprovar normes de caràcter general que afecten a l'àmbit del seu Ministeri. Aquestes normes que aprova cada ministre es denominen “Ordres Ministerials” si són estatals i “Ordres” (sense afegir res més) si són autonòmiques (aprovades per un Conseller).

Els reglaments locals

- L'article 137 de la CE disposa que “l'Estat s'organitza territorialment en municipis, províncies i en les comunitats autònomes que es puguin constituir. Totes aquestes entitats gaudeixen d'autonomia per a la gestió dels seus interessos respectius”.
- Per tant, atès que les entitats locals també tenen autonomia per gestionar-se, els governs locals també tenen potestat normativa i les normes que aproven tenen rang de reglament i s'apliquen dintre del territori al qual pertany l'entitat local en qüestió (en el cas d'un Ajuntament, els seus reglaments s'apliquen dins del territori municipal).
- Alguns reglaments produeixen només efectes (“ad intra”), és a dir, dintre de l'administració i per tal d'organitzar l'entitat en qüestió (per això, aquests tipus de reglaments reben la denominació de “reglaments interns”). Altres reglaments produeixen efectes “ad extra”, és a dir, van dirigits al conjunt de la població (la doctrina els denomina “reglaments externs”).
- No podem oblidar que els reglaments locals no poden contradir les lleis (tant si són estatals com autonòmiques, tenint present el principi de jerarquia normativa) i que aquests reglaments s'aproven sobre matèries respecte de les quals l'entitat local tingui la competència.

Tipus de reglaments locals

- Hi ha tres tipus de reglaments locals:
 - 1.- Ordenances
 - 2.- Reglaments
 - 3.- Bans

Tal i com podem observar, un dels reglaments locals rep el nom de “reglament” (són poc originals a l’hora de buscar denominacions). Per tant, no confongueu el terme “reglament”, que engloba de forma genèrica totes les disposicions administratives que aproven els governs (estatal, autonòmics i locals) amb el Reglament (que de forma específica és un tipus de reglament local).

Les Ordenances

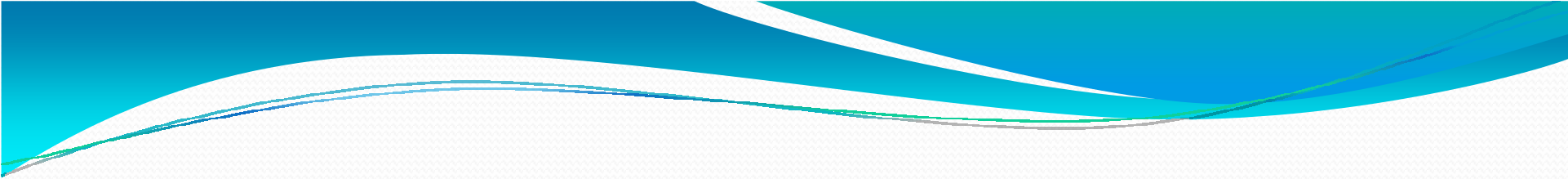
- Les ordenances municipals són un tipus de norma que produeixen efectes “ad extra”, és a dir, que s’apliquen o van dirigides al conjunt de la població. Per tant, aquestes normes regulen les relacions entre l’ens local i els ciutadans. Són aprovades pel Ple de la Corporació Local.
- En la pràctica municipal, es pot distingir diferents tipus d’ordenances. A continuació destacarem algunes de més habituals:
 - 1.- Ordenances de policia i bon govern: regulen les relacions veïnals, salvaguardant la convivència i les normes de comportament més elementals (és a dir, garantint el manteniment de l’ordre públic en el municipi en qüestió).
 - 2.- Ordenances reguladores de sectors concrets de l’activitat del govern local, com ara el trànsit, els horaris comercials, la recollida d’escombraries, etc.
 - 3.- Ordenances urbanístiques: aproven el planejament urbanístic (planificació de l’ús del territori municipal) i el procediment d’aprovació de les mateixes és especial, havent-se de respectar la Llei d’Urbanisme de Catalunya i la legislació estatal sobre el sòl.
 - 4.- Ordenances fiscals: regulen els impostos municipals dins del seu àmbit competencial. Cal tenir present que hi ha municipis que tenen els seus propis impostos i els creen i regulen completament; d’altres, només regulen les particularitats aplicables dins del seu territori.

Els reglaments

- Els reglaments que aproven les corporacions locals amb la denominació específica de “reglaments” són normes que aprova el Ple de la Corporació Local però que regulen aspectes interns (organitzatius) de la pròpia administració. Per tant, no s’adrecen a la ciutadania, sinó que són uns reglaments interns.
- A vegades regulen les relacions amb els treballadors, horaris, qüestions organitzatives o serveis concrets que s’han de prestar per l’administració. Per tant, els destinataris d’aquestes normes són els funcionaris que treballen a la Corporació Local, que hauran de tenir-los en compte i aplicar-los a l’hora de realitzar les seves funcions.
- Cada Corporació té el seu propi Reglament Orgànic (en el qual es regula la composició i funcions de la mateixa). Els reglaments orgànics requereixen ser aprovats mitjançant majoria absoluta del nombre legal de membres de la Corporació (article. 47.2 LRBRL).

Els bans

- Són normes que aproven (dicten) els alcaldes a fi d'imposar el compliment general de les ordres que contenen aquests bans i així garantir el bon funcionament de la col·lectivitat. Es tracta d'una competència exclusiva dels alcaldes.
- L'objecte dels bans és **recordar i aclarir les normes locals**. És a dir, normalment serveixen per recordar als ciutadans normes aprovades prèviament que s'han de respectar i per aclarir el significat de les mateixes. Per tant, **normalment els bans no innoven l'ordenament jurídic, sinó que serveixen per entendre millor les normes ja existents o per recordar-les als veïns**. Per exemple, a vegades serveixen per recordar la data o el lloc on es produiran determinats esdeveniments o per recordar les hores en què no hi haurà subministrament d'aigua a les cases en els temps de sequera, etc. Per tant, en puritat, no són autèntiques normes perquè no innoven l'ordenament jurídic ni regulen situacions noves.

-
- En definitiva, quan calgui regular una situació general de forma innovadora i dirigint-nos als ciutadans, l'instrument adequat és l'ordenança municipal.
 - Ara bé, en ocasions pot ser convenient que, en municipis de gran població, l'alcade adopti personalment, i sota la seva responsabilitat, les mesures necessàries i adequades per solucionar algun problema, com en el cas de greus catàstrofes o riscos que es puguin produir. En aquest cas, **aquests bans són anomenats per un sector important de la doctrina com a “reglaments de necessitat”** i mitjançant els mateixos l'alcalde sí innova l'ordenament jurídic, però haurà de donar compte al Ple immediatament (article 21.1.m) LRBRL).
 - Hi ha molts tipus de bans però la doctrina acostuma a distingir els següents:
 - 1.- Bans periòdics: recorden el compliment de les disposicions vigents de caràcter legal i es publiquen a tots els municipis en les dates que prèviament ha fixat la llei (són per recordar quan entrarà en vigor una llei que caldrà respectar per part de tothom, com ara les lleis antitabac en els locals públics, etc.).
 - 2.- Bans d'urgència: es dicten per fer front a situacions imprevistes i normalment situacions de catàstrofe o calamitats (són els “reglaments de necessitat” a què acabem de fer referència).
 - 3.- Bans de policia i bon govern: es dicten per tal de governar la vida de la comunitat i garantir la pau i l'ordre públic.

El costum

- El costum és la forma espontània i popular de creació del Dret. Deriva de la realització reiterada i espontània per part del poble d'un determinat comportament amb la convicció i consciència que aquella actuació és obligatòria.
- Com a regla general, el costum només se sol aplicar en defecte de norma escrita (tot i que a Navarra els costums estan per damunt de la llei i el costum local preval sobre el general).
- El costum que no sigui notori (molt conegut) ha de ser provat.

Els principis generals del Dret

- En defecte de Constitució, Tractat Internacional, normativa comunitària, llei, reglament o costum, els aplicadors del Dret hauran d'acudir als principis generals del Dret.
- Cal tenir present que els jutges estan obligats a resoldre tots els casos que es plantegen en els tribunals i ho han de fer aplicant el Dret. En ocasions, però, poden trobar supòsits de fet no regulats de forma específica per cap norma i davant d'aquest buit legal, hauran d'acudir, com a últim recurs, als principis generals del Dret.
- Aquests deriven del conjunt de normes que integren l'ordenament jurídic. Són uns principis en els quals s'orienten els poders públics i en els que es basen les normes i que podem deduir de l'anàlisi de les mateixes, encara que no estiguin recollits expressament per escrit. Alguns d'ells, quan són recollits per una norma, passen a adquirir el rang de la norma en qüestió.
- Per exemple, la Constitució recull una sèrie de principis a l'article 9.3 CE, els quals han passat a tenir rang constitucional pel fet de trobar-se dintre d'aquesta norma.

La jurisprudència: font del Dret?

- La jurisprudència és el conjunt de sentències del Tribunal Suprem (o en el cas de les lleis de les Comunitats Autònomes, del Tribunal Superior de Justícia respectiu) que de forma uniforme i reiterada interpreten una determinada norma.
- Cal tenir present que, per tal que hi hagi jurisprudència, com a mínim caldrà que hi hagi dues o més sentències que indiquin el mateix.
- El Tribunal Suprem no crea normes, sinó que, com tots els aplicadors del Dret, les interpreta per poder-les aplicar. Ara bé, en ocasions ens trobem que una norma admet diverses interpretacions possibles i a fi d'unificar criteris i aplicar la llei igual per a tothom, tots els tribunals hauran d'interpretar les lleis igual que el Tribunal Suprem.
- La jurisprudència no és font del Dret però, tal i com disposa l'art. 1.6 del CC espanyol, complementa l'ordenament jurídic amb la doctrina que de forma reiterada estableixi el Tribunal Suprem quan interpreta i aplica la llei, el costum i els principis generals del dret.
- Tot i així, hi ha algun sector doctrinal que considera que la jurisprudència és una “font indirecta” del Dret perquè el Tribunal Suprem, en tant que escull quina és la interpretació que caldrà fer de la llei, li està atribuït un sentit determinat a la mateixa. Per això, en alguns llibres es classifica la jurisprudència com a font indirecta. Personalment, no comparteixo aquesta classificació, ja que el Poder Judicial no pot produir normes i per tant, les seves sentències només poden complementar l'ordenament jurídic però mai crear-ne (si ho fés, no hi hauria separació de poders i, per tant, tampoc no hi hauria un Estat de dret).